TALES at HOME

WWW.TALESATHOME.EU

Talking About Language and EmotionS at HOME

HANDLEIDING

Erasmus+

ERASMUS+ PROJECT 2016-1-KA204-017379

Dit project werd gefinancierd met de steun van de Europese Commissie. De verantwoordelijkheid voor deze publicatie ligt uitsluitend bij de auteur; de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin is vervat.

Dit project werd gerealiseerd dankzij deze partners.
Indien u vragen hebt, kan u hen steeds mailen.

PARTNERS:

Foyer vzw
Werkhuizenstraat 25, 1080 Brussel
www.foyer.be
hilde.desmedt@foyer.be

Soros International House
Konstitucijos ave. 23A, 08105 Vilnius, Lithuania
www.sih.lt
daiva@sih.lt

Università Degli Studi Di Palermo
Piazza Marina 61, 90133 Palermo
www.unipa.it
Elisabetta.digiovanni@unipa.it

Accademia Europea Bolzano
Viale Druso 1, 39100 Bolzano
www.eurac.edu
Dana.Engel@eurac.edu

Hogeschool West-Vlaanderen
Marksestennweg 58, 8500 Kortrijk
www.howest.be
jynce.cremers@howest.be

Double Helix Resources
7 East Churchfield Road, W37LL London
www.double-helix.org.uk
bdelord@double-helix.org.uk

European Network of Social Authorities
Rio Novo, 3493 Dorsoduro, 30123 Venezia
www.ense-network.eu
elena.curtupassi@regione.veneto.it

Met deze handleiding willen we de professionelen ondersteunen bij het gebruik van de tool TALES@home. De meeste informatie vind je ook, voor elke stap afzonderlijk, achter de vraagtekens in de tool zelf.

ALGEMENE DOELSTELLING

TALES@home is een tool voor meertalige gezinnen met een sterk gezinsgerichte benadering. De tool kan worden gebruikt om de taalomgeving te versterken en in situaties waar de taalkeuzes een negatieve invloed lijken te hebben op het welbevinden van gezinsleden of op hun mogelijkheden om taal te leren.

- **De doelen van deze tool zijn:**

- Om bij de verschillende gezinsleden gevoelens te ontdekken die verbonden zijn met deze talen.
- Om de communicatie binnen het gezin over het taalgebruik aan te moedigen.
- Om problemen na te gaan die voortkomen uit het gebruik van de verschillende talen binnen het gezin.

De rol van de professioneel bij het gebruik van dit instrument, is vooral het versterken van reflectie en communicatie. Verder ook het aan de oppervlakte brengen van onderliggende factoren en vooral die zaken die het taal leren en welbevinden negatief beïnvloeden. Zij scheppen ruimte voor uitwisseling.

- **De doelgroepen van deze tool**

Professionelen die in een educatieve context werken met meertalige gezinnen zoals leerkrachten; opvoeders, therapeuten, sociaal werkers of medisch personeel.

Meertalige gezinnen: alle gezinnen die meer dan één taal gebruiken thuis en/of gezinnen die thuis een taal gebruiken die verschilt van de meerderheidstalen.

- **Meer achtergrondinformatie**

Er werden een aantal online lessen gecreëerd die de professioneel informeren over:

- ⇨ Theoretische achtergrond: les 1 en 2
- ⇨ Het onderzoek gedeelte van het project: les 3 en 4
- ⇨ De tool: les 5

Een korte film geeft een overzicht en eerste indruk van families bij het gebruik van dit instrument.

HANDLEIDING

- **De tool kan gebruikt worden op een PC en op een tablet,** maar niet op een smartphone.
- Browser: **Google Chrome**.
- **Je kan de tool gebruiken zonder een paswoord aan te maken.** Indien je de sessies echter wil opslagen, dan moet er eerst een login en paswoord worden aangemaakt.
- **Onder de rubriek 'geschiedenis' vind je de families terug waarmee je reeds gewerkt hebt.** Je vindt er de namen van de verschillende families met de datum van hun allereerste sessie. Voor een lijst met alle voorgaande sessies, klikt u op een familienaam. Om verder te gaan met een eerder opgestarte sessie, hoeft u er enkel op te klikken. Indien u een nieuwe sessie wilt beginnen, (wat betekent dat u helemaal opnieuw begint) dan klikt u op '+voeg sessie toe'. Deze optie is bijzonder nuttig indien u veranderingen wilt evalueren.

- Algemene informatie:

⇨ De tool is ontworpen voor alle individuele leden van een meertalig gezin in samenwerking met een professioneel. **Het instrument is het best bruikbaar bij kinderen ouder dan zes.**
⇨ Sommige activiteiten worden samen uitgevoerd, terwijl andere door ieder familielid afzonderlijk worden gedaan. Voor elk deel van de activiteit zal worden aangegeven of deze individueel of collectief wordt uitgevoerd.
⇨ Achter de vraagtekens kan de professioneel instructies vinden om de tool te gebruiken en ook suggesties in de vorm van vragen die de reflectie van de familieleden op het taalgebruik en de hiermee verbonden emoties in het gezin kunnen stimuleren.
⇨ De tool bevat een notitieruimte waarin de professioneel tijdens de sessies enkele observaties kan noteren.
⇨ **De tool is beschikbaar in de volgende talen:** Italiaans, Duits, Nederlands, Frans, Litouws, Engels.
⇨ Deze eerste pagina geeft toegang tot de activiteit 'mijn familie'. de eerste activiteit die moet worden opgenomen. Daarna kan de professioneel vrij kiezen in welke volgorde de activiteiten worden opgenomen. De professioneel kan ervoor kiezen om slechts één activiteit op te nemen of alle vier de activiteiten. Niettemin raden we aan te starten met de familieportretten. Op het einde van elke activiteit klik je op het logo van de tool om terug te keren naar het overzicht van de activiteiten.

We zullen dit illustreren aan de hand van de Thomson familie. Een korte beschrijving van de familie: Olivia is een 9 jaar oud meisje dat geboren werd in Engeland. Haar moeder werd geboren in Italië en haar vader in Engeland. De thuistaal is Italiaans. In Engeland ging Olivia tot zesjarige leeftijd naar een Engelse school. Nadien verhuisde de familie naar Brussel en Olivia gaat nu in het Nederlands naar school.

1. MIJN FAMILIE

- **Doelstelling**

De algemene doelstelling van deze module is de kennismaking met de gezinsleden die aan de activiteiten deelnemen en dit met bijzondere aandacht voor de talen die zij spreken en de spontane emoties die ze met dit taalgebruik verbinden.

- **Inhoud**

Ieder familielid creëert een soort avatar door een 'figuur' te kiezen en de talen die hij/zij spreekt (zelfs erg beperkt) op te sommen. In een eerste individuele oefening worden de vernoemde talen verbonden met een kleur. Deelnemers worden hierbij gestimuleerd om te reflecteren over deze kleuren en ze te verbinden met gevoelens. Een gesprekje over taal/kleur en de hiermee verbonden emoties kunnen een eerste beeld geven over hoe men zich voelt in de taalcontext waarin men leeft. In een kleine extra activiteit worden ze aangespoord om wat meer te vertellen over belangrijke referentiepunten in hun leven (plaatsen, personen, dromen).

- **Over mijzelf**

'Over mijzelf' is een korte individuele activiteit. Gezinsleden worden gestimuleerd om wat meer te vertellen over zichzelf en over belangrijke referentiepunten in hun leven. Voor henzelf is het een moment van reflectie, voor de professioneel is het een gelegenheid om het individuele gezinslid beter te begrijpen. Dit kan belangrijk zijn bij latere gesprekken.

- **Specifieke informatie**

⇨ Alle deelnemende gezinsleden moeten worden toegevoegd. De anderen kunnen al dan niet worden toegevoegd. Deze keuze is aan de gezinsleden die deelnemen aan de sessie.
⇨ Elk gezinslid kiest zijn avatar: er is keuze tussen vrouwelijk/mannelijk en volwassene/kind.
⇨ Het familielid kiest om zijn/haar naam op te schrijven. Hij/zij kan er ook voor kiezen om haar relatie met het andere deelnemende gezinslid te noteren.
⇨ Het gezinslid reflecteert over de talen hij/zij spreekt in het gezin maar ook daarbuiten.
⇨ Maximum 5 talen kunnen worden toegevoegd aan de lijst van het gezin.
⇨ Het familielid kiest voor elke taal die hij/zij spreekt een kleur. Het familielid trekt deze kleur naar de taal.
⇨ Over mijzelf: The professioneel bespreekt kort elke vraag met het gezinslid. Bij deze specifieke activiteit worden de resultaten niet vergeleken met die van andere gezinsleden. De professioneel heeft de mogelijkheid om notities te maken.

Reflectie stimuleren: *op elke pagina, achter het vraagteken, vind je specifieke vragen en suggesties om reflectie te stimuleren.*

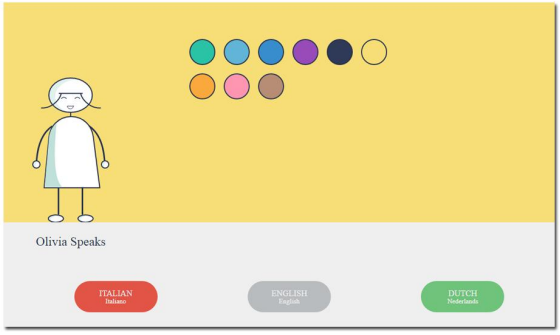

Familie Thomson *- Olivia verbindt de grijze kleur met Engels. Het is een 'droevige' kleur, want ze heeft de indruk dat ze haar kennis van het Engels aan het verliezen is en dat stoort haar. Het 'chatten' met Engelse vrienden is een bron van frustratie geworden.*

2. FAMILIEPORTRETTEN

- **Doelstelling**

In een individuele activiteit ontwerpt ieder gezinslid zijn/haar 'portret' door talen met lichaamsdelen te verbinden. The professioneel ondersteunt hem/haar om dit op een betekenisvolle wijze te doen. Eens ieder gezinslid zijn/haar kleurrijk portret heeft gecreëerd, kunnen ze het gebruiken om aan elkaar uit te leggen wat hun gevoelens en attitudes zijn ten aanzien van de verschillende talen.

- **Inhoud**

Deze activiteit bestaat uit twee delen:
- ✔ Het silhouet inkleuren met de kleuren die het familielid heeft gekozen in de eerste activiteit.
- ✔ Aangeven hoe graag ze een taal hebben, gebruik makend van beweegbare staven.

- **Specifieke informatie**

⇨ Deze activiteit wordt individueel gedaan door ieder gezinslid dat deelneemt aan de sessie en op het einde van de activiteit is er ruimte voor gezamenlijke reflectie.
⇨ In deze activiteit vinden de familieleden een silhouet met verschillende lichaamsdelen die ze kunnen opvullen met de kleuren die ze hebben gekozen voor de talen die ze spreken.
⇨ Om het gezinslid in te kleuren klik je eerst op de taalknop en dan op het lichaamsdeel dat hij/zij kiest. Dezelfde taal kan voor verschillende lichaamsdelen worden gekozen.
⇨ Tijdens de try-out gaven sommige families aan dat ze de bij het kleuren van hun silhouet graag papier en kleurtjes gebruikten. In bijlage vindt de professioneel een silhouet dat kan worden uitgeprint.
⇨ Voor elke taal die het gezinslid spreekt, verschijnt er een staaf in de kleur die dit familielid voor die taal heeft gekozen. Het gezinslid moet de staaf bewegen om aan te geven hoeveel zij/hij van een taal houdt en of zij/hij er positieve gevoelens mee verbindt. De staaf kan naar boven en beneden worden getrokken door erop te klikken en ze te slepen.

Reflectie stimuleren: *op elke pagina, achter het vraagteken, vind je specifieke vragen en suggesties om reflectie te stimuleren.*

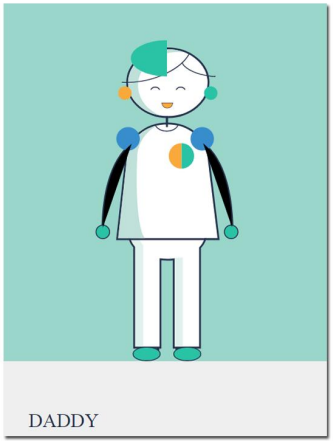

Familie Thomson *- De vader heeft Nederlands (in het blauw) op zijn schouders aangebracht. Het is 'last' voor hem. Hij is overtuigd van het belang om zijn basiskennis aan te scherpen, aangezien dit voor zijn dochter een wereld van verschil zou kunnen maken, maar op het werk gebruikt hij enkel Engels. Hij vindt het moeilijk om er tijd voor vrij te maken. Olivia dacht echter dat haar vader simpelweg een hekel had aan Nederlands. Ze is blij om te horen dat hij bereid is om een extra inspanning te leveren.*

3. VAARDIGHEDEN OP EEN LADDER

- **Doelstelling**

Met deze activiteit bespreken de gezinsleden hun huidige taalvaardigheden en hun eventuele doelen. Ze kunnen uitdrukken hoe ze zich tegenover bepaalde vaardigheden voelen, ook in vergelijking met andere familieleden. Naast meer wederzijds begrip kan deze activiteit resulteren in een meer ondersteunende en positieve attitude tegenover het taalgebruik en het taal leren van individuele gezinsleden.

- **Inhoud**

Voor elke taal kan elk gezinslid zichzelf op een ladder plaatsen gaande van 'een zeer beperkte vaardigheid' (onderaan de ladder) tot 'een excellente vaardigheid' (bovenaan de ladder). Individuele gezinsleden kiezen hun eigen positie op elke talen ladder. De professioneel begeleidt de reacties van andere gezinsleden en stimuleert hen om gevoelens over de onderlinge verhoudingen uit te drukken (verschillen en overeenkomsten).

- **Specifieke informatie**

⇨ Deze activiteit kan dadelijk samen worden gedaan.
⇨ Voor elke taal die door een gezinslid wordt gesproken, verschijnt er een ladder. Elke familielid verschijnt naast de ladder in de kleur die hij/zij voor die taal heeft gekozen.
⇨ De professioneel legt de betekenis van de verschillende niveaus uit en nadien bewegen de gezinsleden ieder hun figuurtje op de ladder tot de trede die overeenkomt met hun niveau. Het laagste niveau komt overeen met de laagste trede terwijl het hoogste niveau zich op de hoogste trede situeert.
⇨ Er zijn zes niveaus op de ladder die overeenkomen met de zes niveaus van het Europees referentiekader voor talen, dat gewoonlijk wordt gebruikt om taalniveaus weer te geven. De niveaus van dit referentiekader gaan van A1 (zeer beperkte kennis van een taal) tot C2 (excellente kennis van een taal die overkomt met die van een moedertaal spreker).

- **Bij de ladder worden de niveaus als volgt gedefinieerd.**

Zeer beperkt - Het niveau A1 is het laagste niveau waarbij de sprekers zeer eenvoudig in interactie kunnen gaan, eenvoudige vragen kunnen stellen en beantwoorden over waar ze leven, mensen die ze kennen, de dingen die ze hebben, en kunnen reageren op eenvoudige bevindingen over bekende thema's.

Een klein beetje - Op het niveau A2 kan de spreker vragen stellen en beantwoorden over wat er wordt gedaan in de vrije tijd; uitnodigingen verwoorden en beantwoorden; overleggen wat er te gebeuren staat, waarheen te gaan en afspraken voor een ontmoeting maken; voorstellen doen en accepteren, eenvoudige transacties in een winkel, postkantoor of bank verrichten; eenvoudige informatie inwinnen over reizen; openbaar vervoer (bus, trein, taxi's) gebruiken; eenvoudige informatie vragen en geven; een ticket kopen; dagelijkse diensten vragen en verlenen.

Basis - Op het niveau B1 kan de spreker over het algemeen de hoofdpunten van een uitgebreide discussie volgen waar hij/zij zelf is bij betrokken; het taalgebruik is helder gearticuleerd in standaardtaal; persoonlijke inzichten en meningen verwoorden of vatten in informele discussies met vrienden; de hoofdpunten uitdrukken die hij/zij wil overbrengen; onvoorbereid aan een conversatie deelnemen over vertrouwde thema's; uitleggen waarom iets een probleem is; een kort verhaal samenvatten en er een mening over geven.

Goed - Op het niveau B2 kan de spreker een duidelijke beschrijving geven, een standpunt verwoorden en een boek samenvatten. Hij beschikt over een ruime woordenschat.

Zeer goed - Op het niveau C1 kan de spreker zich vloeiend uitdrukken op een spontane manier en schijnbaar zonder enige moeite. Het valt niet meteen op dat er naar bepaalde uitdrukkingen wordt gezocht of ontwijkstrategieën zijn; alleen onderwerpen die conceptueel moeilijk liggen, staan een natuurlijk en vlot taalgebruik in de weg.

Uitstekend - Op het niveau C2 spreekt de spreker redelijk accuraat, heeft hij een breed arsenaal aan uitdrukkingen en zegswijzen tot zijn beschikking en kan hij elke moedertaalspreker begrijpen, zelfs wanneer het om abstracte en complexe onderwerpen gaat die zijn/haar eigen vakgebied overstijgen en weet hij zich aan te passen aan een tongval of dialect die niet tot de standaardtaal behoort.

Reflectie stimuleren: *op elke pagina, achter het vraagteken, vind je specifieke vragen en suggesties om reflectie te stimuleren.*

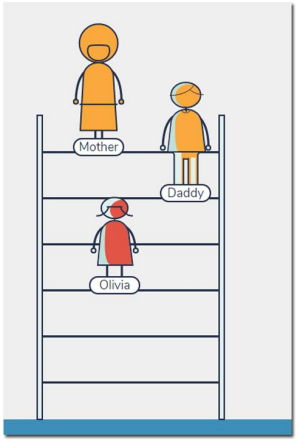

Familie Thomson *- Hier staan ze alle drie op een ladder, die aangeeft hoe taalvaardig ze zijn in het Italiaans. Tijdens het gesprek nadien, laat Olivia weten dat ze haar Italiaans zou willen verbeteren en dan in het bijzonder haar schrijfvaardigheid, zodat ze met haar verwanten in Italië zou kunnen communiceren. Beide ouders zijn het daarmee eens en zullen haar proberen bij te staan. Olivia had dit probleem nooit eerder ter sprake gebracht.*

4. SITUATIES BESPREKEN

- **Doelstelling**

In verschillende situaties (dineren, familiebezoek, ruzies, huiswerk maken, bedtijd, spelen) gebruiken gezinsleden verschillende talen. In deze activiteit kunnen ze hun gevoelens uiten en laten weten of ze misschien iets zouden willen veranderen. Deze activiteit kan resulteren in een beter welbevinden van gezinsleden in specifieke communicatieve contexten.

- **Inhoud**

De situaties die worden besproken, kunnen vrij worden gekozen. Eerst geven de familieleden samen aan welke talen ze in de specifieke situaties gebruiken. Daarna geven ze individueel, voor elke gekozen situatie, aan hoe ze zich voelen bij het taalgebruik en de taalkeuzes. Ze doen dit door de situatie een meer blauwe kleur (koud, negatief) te geven of rood (warm, positief). Een overzicht helpt hen om over deze thema's te spreken.

- **Specifieke informatie**

⇨ Tijdens het eerste deel van deze activiteit zullen de familieleden samenwerken. De talen die de verschillende familieleden spreken, staan onderaan. De familieleden geven aan welke taal of talen er tijdens deze situaties worden gesproken.
⇨ Het tweede deel wordt individueel gedaan. Het familielid geeft aan hoe gemakkelijk of ongemakkelijk zij/hij zich voelt in een bepaalde situatie. Zij/hij moet één of meerdere keren op de knop 'graag' klikken om aan te geven hoe comfortabel zij/hij zich voelt bij een bepaalde situatie en zij/hij moet op de 'niet graag' knop klikken om aan te geven hoe ongemakkelijk zij/hij zich bij een bepaalde situatie voelt.
⇨ Dan volgt het laatste deel van de activiteit. Het bespreken van de situaties gebeurt met alle deelnemende familieleden.

Reflectie stimuleren: *op elke pagina, achter het vraagteken, vind je specifieke vragen en suggesties om reflectie te stimuleren.*

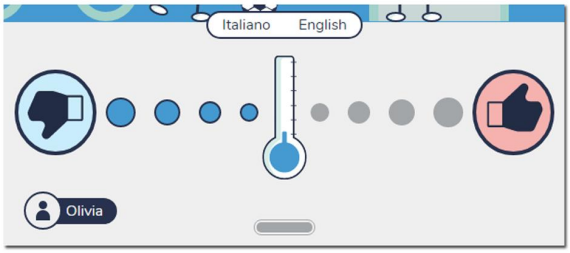

Familie Thomson *- Gesprek omtrent de situatie 'bezoekers'. Olivia gaf toe dat ze nooit schoolvriendjes uitnodigde omdat ze bang was dat haar ouders er niet mee zouden kunnen communiceren!*

5. TIJDSLIJN

- **Doelstelling**

De tijdslijn laat gezinsleden toe hun taalgeschiedenis te vertellen: hoe vaardigheden en daarmee verbonden emoties evolueerden in de tijd, vaak in een context van migratie. Voor een individueel gezinslid kan dit een moment van zelfreflectie zijn, terugkijkend naar de soms moeilijke trip met veranderingen in taalgebruik en leren. Dit uitleggen aan anderen kan het wederzijds begrip bevorderen.

- **Inhoud**

Deze activiteit wordt individueel gedaan. Stap voor stap geeft men zijn trip weer en duidt daarbij de evolutie van taalvaardigheden aan. Taalverlies, stagnatie en leren worden opnieuw verbonden met emoties. Een overzicht voor elke taal kan helpen om de reflectie te verdiepen en uit te leggen aan familieleden.

- **Specifieke informatie**

⇨ Gebruik makend van de landkaart en tijdslijn kan het gezinslid zijn/haar migratieverhaal vertellen.
⇨ Voor elke taal: Het familielid duidt het taalniveau aan dat zij/hij had bij het verlaten van het land. De niveaus komen overeen met het Europees referentiekader voor talen (CEFR).
⇨ Het gezinslid kan zelf kiezen of alleen de spreek- en begripsvaardigheid in beschouwing wordt genomen dan wel dat er ook wordt gekeken naar de vaardigheden lezen en schrijven in de taal.
⇨ In een laatste stap geeft het familielid aan hoe hij/zij zich voelt bij het taalleren en/of taalverlies.

Reflectie stimuleren: *op elke pagina, achter het vraagteken, vind je specifieke vragen en suggesties om reflectie te stimuleren.*

Familie Thomson *- Deze activiteit werd enkel uitgevoerd met de moeder. Ze emigreerde op haar twintigste vanuit Italië naar Engeland en verhuisde naar België op haar dertigste. In Engeland voelde ze zich niet zo goed omdat ze haar kennis van het Italiaans aan het verliezen was, maar in Brussel is ze nauw betrokken bij de lokale Italiaanse gemeenschap.*